

2021 – DOSARELE PATRIMONIULUI (LXXXIII): 200 de ani de la nașterea consilierului lui Șaguna! - libertate, naționalitate și fraternitate! - îl comemorăm pe Ioan Cavaler de Pușcariu?

2021

Omul e o creatură mizerabilă ...
Andrei Șaguna

Dosarele patrimoniului (LXXXIII)

Anul omagial al pastorației românilor din afara României

200 ani de la naștere

Gheorghe Ioanovici
1821 - 1909

consilierul lui Șaguna

libertate, naționalitate și fraternitate!

s'a zidit "templul unității confesionale și naționale"?

Idealul românesc

Suntem Români, un neam în lume, Ce ține la trecut și nume ... Iosif Vulcan

Bran

capla fam. Pușcariu

Ioan Pușcariu
1824 - 1911

110 ani de la stingerea din viață!

Două mari personalități istorice ale României trebuie sărbătorite în „Anul omagial al pastorației românilor din afara României și Anul comemorativ al celor adormiți în Domnul; ...”, an proclamat de Patriarhia Română. Reprezentând cu cinste interesele tuturor românilor, **Gheorghe Ioanovici** (1821, Timișoara - 1909, Budapesta) și **Ioan Cavaler de Pușcariu** (1824, Sohodolul Branu-lui - 1911, Bran) au aparținut unor generații foarte apropiate ca vârstă (din medii diferite), destinele lor s-au împlinit, întâlnindu-se și conlucrând spre binele comunităților românești divizate, sub stăpânirea celor trei mari imperii.

Gheorghe Ioanovici s-a născut în familia marelui negustor macedoromân stabilit în Banat, Ioan Kaliva-Ioanovici, consilier la Curtea de Apel Caraș și înnobilit de împăratul Francisc I al Austriei, după cumpărarea domeniilor nobiliare Duleu și Valea Mare. Tânărul Gheorghe a făcut studiile liceale în Timișoara, urmând dreptul și filozofia la Seghedin, Pojon și Pesta, devenind avocat (1842). S-a remarcat de tânăr în viața publică, fiind ales deputat, iar în anii revoluției (1848-1849) fruntaș al românilor bănățeni. Militând pentru împăcarea românilor cu ungurii, după „dezastrul” de la Șiria, s-a refugiat în Turcia. A fost condamnat, făcând efectiv închisoare la Pesta, Viena și Olmütz (între 1854-1857), pentru a cunoaște libertatea în urma amnistiei generale. Din 1860 a început afirmarea în plan publicistic. Prin căsătoria cu fiica macedoromânului Ștefan Mano (din Pesta) a ajuns cumnat cu senatorul imperial Nicolae Dumba (macedoromân stabilit la Viena), deschizându-i-se multe uși în cele două capitale ale imperiului. A avut o carieră parlamentară

bogată, fiind numit secretar de stat de ministrul Cultelor, baronul Iosif Eötvös (prietenul din studenție al lui Andrei Șaguna). A fost apreciat ca „modest, cult și muncitor”, îmbrățișând principiile ideologiei umanitariste a lui Eötvös: „**libertate, naționalitate și fraternitate**”. A ajuns să conducă secțiunile ortodoxe româno-sârbe din imperiu, înalta funcție (recomandat de Șaguna) permițându-i să sprijine rezolvarea problemelor comunității ortodoxe românești din Ardeal, colaborând cu Ioan Cavaler de Pușcariu (care era referentul său). A sprijinit elaborarea Statutului Organic, participând la Congresul constituant al Bisericii Ortodoxe Române ca și la înființarea Mitropoliei din Transilvania (1864-1865). A participat activ la toate etapele elaborării și aprobării legii din 24 iunie 1868 - „În cauza celor de confesiune Greco-orientală” care extindea prevederile legii („egalele drepturi cu sârbii”) din 1792 și asupra Mitropoliei române. A participat activ la primul Congres național - bisericesc al Mitropoliei Ortodoxe reînviată în Ardeal, el afirmând că «**s’ a zidit “templul unității confesionale și naționale” a românilor din Ardeal, prin votarea Statutului Organic**». Datorită sprijinului constant acordat mitropolitului Șaguna, a fost considerat cel mai apropiat colaborator al său; pentru activitatea - considerată națională a echipei lui Ioanovici, inclusiv Pușcariu și Vasile Roșescu -, cei trei au fost înlăturați din funcții de ministrul Trefort (în 1871, după moartea lui Eötvös). Scriitorul Ioanovici a fost ales membru corespondent al Academiei Maghiare (1867) și membru ordinar (1883), fiind invidiat pentru lucrările sale de reînnoire a limbii maghiare! A ajuns conducătorul francmasoneriei din Ungaria, fiind prieten bun cu Emanoil Gojdu și executorul testamentar al averii acestuia. A sprijinit biserica, școala și comunitatea din Duleu (com. Fârlug, jud. Caraș-Severin), stingându-se din viață la Budapesta.

Din biografia publicată de dr. Maria Berényi aflăm că însuși „magistratul capitalei a oferit un loc de onoare în cimitirul Kerepesi”, la funeraliile organizate participând și membri ai cabinetului Ungariei. Chiar dacă majoritatea românilor nu-l cunosc pe marele savant, iar ziare românești l-au criticat cu prilejul morții, imaginea mormântului de marmură semnalează că locul de veci este încă identificabil pentru marele român **Joannovics György** (sub numele maghiarizat).

Ioan Pușcariu s-a născut în 1824, într-o familie de preoți, o veche familie nobiliară românească. A urmat gimnaziul în Brașov, ultima clasă la Sibiu, unde a urmat și cursul clerical ortodox român. A urmat cursuri filosofice la Cluj (coleg cu Papiu și Hodoșiu) și studii juridice la Academia de drepturi din Sibiu (cu Simeon Bărnăuțiu). A participat ca „**stegar național**” la Marea Adunare Națională de la Blaj (1848), ulterior ocupând diverse funcții: subprefect la Făgăraș, jude cercual la Deva și Pui, protopretor la Veneția, administrator comitat Cetatea de Baltă (1862), căpitan suprem al districtului Făgăraș (1865), consilier al ministrului Cultelor (1867) și membru al Curiei supreme judecătorești în Budapesta (1869-1890), de unde se retrage în locul natal, Bran. Sunt memorabile cuvintele lui Șaguna (dintr-o epistolă): «... **Omul e o creatură mizerabilă, dacă nu se folosește de independența sa personală**: atunci în deșert se va lupta pentru independența sa socială și civilă ...».

A fost decorat pentru bogata activitate cu ordinul Coroanei de fier cl. III-a, fiind ridicat în statutul cavalerilor ereditari. Ca șef al administrației a participat la adunări și consultări publice politice, naționale, bisericești și literare ale românilor, contribuind la reabilitarea școlilor populare. S-a aflat printre cei care au dat «impulsul cel dintâiu pentru înființarea Asociațiunii transilvane, a

cărei statute s'au acceptat la referada și după proiectul pregătit de el. (...) În considerarea activității sale pe terenul literar, în 13 septembrie 1877 fu ales membru onorar al Academiei Române». A primit medalia „**Bene Merenti**” a regelui Carol I.

Din articolul „**Ioan cav. de Pușcariu**” - revista „**Familia**” (nr. 12 din 24 martie/ 5 aprilie 1896, Oradea) - aflăm și membrii familiei: «Din căsătoria încheiată la an 1851 cu Stana lui Oprea Circa din Săcele, crescută în claustrul Ursulinelor din Sibiu, și reposită în 27 martie 1894, s'au născut patru feciori, cari încă trăiesc, anume: - **Ioan**, inginer la centrala căilor ferate române în București, - **Iuliu**, dr. în drepturi și jude la tribunalul din Budapesta, - **Emil**, dr. în medicină și profesor de histologie la universitatea din Iași, - apoi **Iuniu**, dr. în științele politice și prim vice-consul austro-ungar în Alexandria Egiptului».

Cripta (1894), monument funerar din piatră a Cavalerilor Pușcariu, este situată pe o proprietate privată (în Bran), teren al unui urmaș din familie. Privind retrospectiv, la mai bine de un secol de la stingerea din viață a celor două mari personalități -, nu putem să nu remarcăm efortul titanic al dr. Maria Berenyi de a promova patrimoniul românesc din Ungaria; în România, memoria lui Ioan Pușcariu și a descendenților este promovată de multe localități și asociații (Bran, Veneția de Jos, etc.).

De „**Ziua drapelului național**” (26 iunie) amintim câteva versuri din poezia „**Idealul românesc**”, autor Iosif Vulcan: «**Suntem Români, un neam în lume,**/ Ce ține la trecut și nume;/ **Avem și noi un ideal/ Național,**/ Pe care n'au să ni-l sugrume/ Nici fer, nici jug, nici orice val./ **Ni l'am adus din Roma vechia,**/ Ni l'a cântat tot la urechia/ Măicuța când ne-a legănat;/ **Ș-am învățat/ Că-i nalt și sfânt, fără părechia,**/ Să ne 'nchinăm lui nencetat!/ (...) **Pe steag sclipesc în foc de soare/ Cuvinte dragi, încălzitoare,**/ Ce nasc în pept un bold de-avânt:/ **Credeul sfânt/ Că neamul nostr' în veci nu moare,**/ C 'avem menire pe pământ/ **Odraslă din trupină tare,**/ Vom crește sus, vom crește mare,/ Ca bradul drept, ce-a încolțit/ Dintr'un granit;/ **Ș-om fi un neam, ce toate le-are,**/Că-i liber, cult și fericit! **Iosif Vulcan**».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-dosarele-patrimoniului-lxxxiii-200-de-ani-de-la-nasterea-consilierului-lui-saguna-libertate-nationalitate-si-fraternitate-il-comemoram-pe-ioan-cavaler-de-puscariu-159040.html>

În: Tribuna, 01 iulie 2021

